

Crynodeb Archwilio Blynyddol 2024 Cyngor Sir Fynwy

Dyddiad Cyhoeddi: Mai 2025

Dyma ein crynodeb archwilio ar gyfer Cyngor Sir Fynwy. Mae'n dangos y gwaith a gwblhawyd ers y Crynodeb Archwilio Blynyddol diwethaf a gyhoeddwyd ym mis Mai 2024. Mae ein crynodeb archwilio'n rhan o ddyletswyddau Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Ceir rhagor o wybodaeth am y dyletswyddau hyn ar ein [gwefan](#).

Ynglŷn â'r Cyngor

Rhai o'r gwasanaethau y mae'r Cyngor yn eu darparu

Ffeithiau allweddol

Mae gan y Cyngor 46 o gynghorwyr sy'n cynrychioli'r pleidiau gwleidyddol canlynol:

- Llafur 21
- Ceidwadwyr 19
- Grŵp Annibynnol 4
- Annibynnol Gwyrdd 2

Gwariodd y Cyngor £211 miliwn ar ddarparu gwasanaethau¹ yn ystod 2023-24².

¹ Rydym yn diffinio gwariant ar wasanaethau fel cost gwasanaethau a godir ar y gronfa gyffredinol o'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu, namyn costau unrhyw wasanaethau a ariennir o'r Cyfrif Refeniw Tai, gan ychwanegu praeseptau, ardollau a llog ar ddyledion.

² Ffynhonnell: Datganiad o Gyfrifon 2023-24

Ffeithiau allweddol

O ran y sefyllfa ar 31 Mawrth 2024, roedd gan y Cyngor £19 miliwn o gronfeydd ariannol wrth gefn defnyddiadwy³. Mae hyn yn cyfateb i 9% o wariant blynyddol y Cyngor ar wasanaethau⁴.

Nid oes gan Gyngor Sir Fynwy ddim o'r ardaloedd yr ystyrir eu bod ymhlith y 10% o ardaloedd mwyaf amddifadus yng Nghymru; dyma'r isaf o'r 22 o gynghorau unedol yng Nghymru⁵.

Rhagamcanir y bydd poblogaeth Cyngor Sir Fynwy yn cynyddu 5% rhwng 2024 a 2043 o 96,200 i 101,200, gan gynnwys gostyngiad o 3% yn nifer y plant, gostyngiad o 3% yn nifer y boblogaeth o oedran gweithio a chynnydd o 28% yn nifer y bobl 65 oed neu hŷn⁶.

Dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol

Gwnaethom gwblhau gwaith yn ystod 2023-24 i gyflawni'r dyletswyddau canlynol

- Archwilio'r Cyfrifon**

Bob blwyddyn, mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor i wneud yn siŵr y rhoddir cyfrif priodol am arian cyhoeddus.

- Gwerth am arian**

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio a yw'r Cyngor wedi sefydlu trefniadau i gael gwerth am arian am yr adnoddau y mae'n eu defnyddio, a rhaid iddo fod wedi'i argyhoeddi ei fod wedi gwneud hyn.

- Yr egwyddor datblygu cynaliadwy**

Mae angen i gyrff cyhoeddus gydymffurfio â'r ddyletswydd datblygu cynaliadwy wrth bennu eu hamcanion llesiant a chymryd camau i'w cyflawni. Rhaid i'r Archwilydd Cyffredinol asesu i ba raddau y maent yn gwneud hyn.

³ Rydym yn diffinio cronfeydd ariannol wrth gefn defnyddiadwy fel cronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio ar gyfer costau referniw, lle nad yw'r diben wedi'i ddiogelu gan y gyfraith. Mae hyn yn golygu cyfanswm y gronfa gyffredinol, cronfeydd wrth gefn wedi'u clustnodi a balansau ysgolion. Nid yw'n cynnwys cronfeydd wrth gefn y Cyfrif Refeniw Tai, derbyniadau cyfalaf na grantiau cyfalaf anghymwysedig.

⁴ Ffynhonnell: Datganiad o Gyfrifon 2023-24

⁵ Diffinnir ardal yn y cyd-destun hwn fel 'Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Is'. Ffynhonnell: [data Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru ar Stats Cymru](#). Mae'r Cyngor o'r farn bod cyfyngiadau ar y mesur hwn o ran asesu amddifadedd ac mae'n cyfeirio at [Asesiad Llesiant Sir Fynwy 2022](#) fel asesiad manylach o'r materion sy'n gysylltiedig ag amddifadedd yn Sir Fynwy

⁶ Ffynhonnell: [Stats Cymru, Amcanestyniadau o'r Boblogaeth](#)

Yr hyn a nodwyd gennym

Archwiliad o Gyfrifon 2023-24 Cyngor Sir Fynwy

Bob blwyddyn, rydym yn archwilio datganiadau ariannol y Cyngor.

I gyflawni dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol rydym yn cwblhau prosiectau penodol, ond rydym hefyd yn dibynnu ar waith archwilio arall, a gwaith cyrff rheoleiddio megis Arolygiaeth Gofal Cymru ac Estyn (yr arolygiaeth addysg). Rydym yn cymryd canfyddiadau ein gwaith archwilio i ystyriaeth wrth asesu a yw'r Cyngor wedi sefydlu trefniadau i sicrhau gwerth am arian. Caiff ein canfyddiadau a'n casgliadau eu crynhoi isod.

Ar gyfer 2023-24:

- cyflwynwyd y datganiadau drafft i'w harchwilio ar 30 Mehefin 2024. Roedd hyn ar y dyddiad cau, sef 30 Mehefin, a bennwyd gan Lywodraeth Cymru.
- roedd ansawdd y datganiadau drafft a gyflwynwyd i'w harchwilio yn dda yn gyffredinol.
- rhoddodd yr Archwilydd Cyffredinol farn ddiamod bod datganiadau ariannol yr Awdurdod yn gywir ac yn deg ar 29 Tachwedd, cyn y dyddiad terfyn a gytunwyd gyda Llywodraeth Cymru, sef 30 Tachwedd 2024.
- cafodd Datganiad Llywodraethu Blyneddol ac Adroddiad Naratif yr Awdurdod eu paratoi yn unol â Chod CIPFA a chanllawiau perthnasol. Roeddent hefyd yn gyson â'r datganiadau ariannol a baratowyd gan yr Awdurdod a'n gwybodaeth ni am yr Awdurdod.
- gwnaed nifer o newidiadau i ddatganiadau ariannol yr Awdurdod a gododd o'n gwaith archwilio, a thynnwyd sylw'r Pwyllgor Archwilio at y rhain yn ein Hadroddiad ar yr Archwiliad o'r Datganiadau Ariannol ym mis Tachwedd 2024.
- yn ogystal â chyfrifoldebau'r Archwilydd Cyffredinol am archwilio datganiadau ariannol yr Awdurdod, mae ganddo gyfrifoldeb hefyd am ardystio nifer o hawliadau am grantiau a ffurflenni grantiau. Ni nodwyd unrhyw broblemau arwyddocaol yn ein gwaith hyd yn hyn.
- cyhoeddodd yr Archwilydd Cyffredinol y dystysgrif a oedd yn cadarnhau bod yr archwiliad o'r cyfrifon ar gyfer 2023-24 wedi cael ei gwblhau.

Adolygiad asesu risg a sicrwydd

Gwnaethom adolygu'r trefniadau a roddir ar waith gan y Cyngor i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio ei adnoddau yn unol â dyletswyddau'r Archwilydd Cyffredinol. Defnyddir ein hasesiad hefyd i lywio ein cynlluniau gwaith ar gyfer y blynyddoedd i ddod.

Gofal heb ei drefnu (adolygiad rhanbarthol)

Mae ein gwaith wedi ceisio archwilio a oes gan fyrddau iechyd ac awdurdodau lleol drefniadau effeithiol ar waith i sicrhau bod cleifion yn cael eu rhyddhau'n brydlon o'r ysbyty.

Yn gyffredinol, gwelsom, er gwaethaf pwyslais amlwg ar wella llif cleifion yn y rhanbarth, bod nifer sylweddol o gleifion sy'n heini yn feddygol yn meddiannu gwelyau ysbyty. Mae hyn yn parhau i gael effeithiau difrifol ar lwybrau gofal eraill y GIG ac yn creu risgiau i les corfforol a meddyliol cleifion. Mae angen asesiadau mwy prydlon o gleifion, dull mwy parod i gymryd risg o gynllunio rhyddhau a chymhwyso polisi rhyddhau yn fwy cyson. Mae heriau'r gweithlu a'r system TG yn parhau i fod yn rwystrau allweddol y bydd angen i bartneriaid ganolbwyntio arnynt i sicrhau gwerth o'r buddsoddiadau maent wedi'u gwneud ac i gyflawni'r gwelliannau y maent yn cydnabod eu bod eu hangen.

Strategaeth Ddigidol

Yn ystod 2022-23, gwnaethom archwilio dull strategol y Cyngor tuag at ddigidol, ac yn benodol i ba raddau y mae hyn wedi'i ddatblygu yn unol â'r egwyddor datblygu cynaliadwy; ac y bydd yn helpu i sicrhau gwerth am arian wrth ddefnyddio adnoddau'r Cyngor. Canfuom nad oes gan y Cyngor strategaeth ddigidol. Mae absenoldeb strategaeth wedi'i chostio gydag amcanion a mesurau clir hefyd yn ei gwneud yn anodd i'r Cyngor fonitro ac asesu gwerth am arian ei dull strategol. Canfuom hefyd nad yw'r Cyngor wedi defnyddio'r ystod eang o ffynonellau tystiolaeth nac wedi mapio'r rhanddeiliaid y mae angen eu cynnwys wrth datblygu a chyflawni ei ymagwedd strategol at ddigidol.

Cynaliadwyedd Ariannol

Yn ystod 2024, gwnaethom adolygu cynaliadwyedd ariannol y Cyngor gan gynnwys pwyslais ar y camau gweithredu, y cynlluniau a'r trefniadau i bontio bylchau cyllido a mynd i'r afael â phwysau ariannol dros y tymor canolig. Canfuom, er bod y Cyngor yn datblygu dull tymor hwy o gynllunio ariannol, nad yw eto wedi nodi sut y bydd yn cau ei fwch cyllido yn y dyfodol. O ystyried bod ei lefelau cronfeydd wrth gefn yn isel, bydd angen i'r Cyngor weithio ar gyflymder i weithredu ei strategaeth ariannol a chryfhau ei wydnwch ariannol.

Trefniadau Rheoli Perfformiad

Yn ystod 2024, gwnaethom adolygu trefniadau'r Cyngor i reoli ei berfformiad. Canfuom fod gan y Cyngor drefniadau priodol ar waith i reoli ei berfformiad ac mae'n rhagweithiol wrth nodi meysydd i'w gwella.

Adroddiadau a chynhyrchion cenedlaethol a gyhoeddwyd yn 2024

Yn ogystal â gwaith lleol ym mhob cyngor, bob blwyddyn, rydym hefyd yn cynnal astudiaethau ar draws y sector llywodraeth leol i wneud argymhellion ar gyfer gwella gwerth am arian. Cyhoeddwyd yr adroddiadau canlynol gennym yn 2024 a allai fod yn ddefnyddiol i'r Cyngor, ac maent ar gael ar ein gwefan.

Teitl yr adroddiad	Dyddiad cyhoeddi a dolen i'r adroddiad
Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol	Rhagfyr 2024
Diweddariad Offeryn Data Cynaliadwyedd Ariannol Llywodraeth Leol sydd bellach yn cynnwys data o gyfrifon drafft 2023-24	Rhagfyr 2024
Y Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru 2022-23	Hydref 2024
Teithio llesol (adroddiad ac offeryn data)	Medi 2024
Llywodraethu Awdurdodau Tân ac Achub	Medi 2024
Tai fforddiadwy	Medi 2024
Digidol yn ôl dyluniad? – Gwersi o'n hadolygiad o strategaethau digidol ar draws cynghorau yng Nghymru	Awst 2024
Defnyddio gwybodaeth am berfformiad: safbwynt defnyddwyr gwasanaethau a deilliannau – Crynodeb o ganfyddiadau ein hadolygiad yng nghynghorau Cymru	Gorffennaf 2024
Llywodraethu Awdurdodau'r Parciau Cenedlaethol	Ebrill 2024
Cefnogi Wcreiniaid yng Nghymru	Mawrth 2024
O ymdrin â heriau wrth iddynt godi i ddiogelu at y dyfodol – yr her i wasanaethau cyhoeddus Cymru	Chwefror 2024

Teitl yr adroddiad	Dyddiad cyhoeddi a dolen i'r adroddiad
Cynllunio ar gyfer datblygu cynaliadwy – Adfywio tir llwyd	<u>Ionawr 2024</u>

Gwaith arfaethedig ar gyfer 2024-25

Fe wnaethom hefyd edrych ar yr heriau a'r cyfleoedd allweddol sy'n wynebu'r Cyngor. Gallai'r rhain gael effaith ar allu'r Cyngor i fodloni ei rwymedigaethau cyfreithiol mewn perthynas â'r egwyddor datblygu cynaliadwy a'r defnydd o'i adnoddau.

Mae ein gwaith arfaethedig ar gyfer 2024-25 yn cynnwys:

- Sicrwydd ac asesu risg
- Adolygiad thematig – trefniadau comisiynu
- Prosiect lleol – trefniadau gwrth-dwyll
- Prosiect lleol – balansau ysgolion

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn annibynnol ar y llywodraeth, ac fe'i penodwyd gan Ei Mawrhydi'r Frenhines. Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn gwneud ei waith gan ddefnyddio staff ac adnoddau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n fwrdd statudol a sefydlwyd at y diben hwnnw ac i fonitro a chynghori'r Archwilydd Cyffredinol. Caiff Swyddfa Archwilio Cymru ei dwyn i gyfrif gan y Senedd.

Mae'r Archwilydd Cyffredinol yn archwilio cyrff llywodraeth leol yng Nghymru, gan gynnwys awdurdodau unedol, yr heddlu, awdurdodau tân ac achub, parciau cenedlaethol a chynghorau cymuned. Mae hefyd yn cynnal astudiaethau o werth am arian mewn llywodraeth leol, yn asesu cydymffurfiaeth â'r gofynion sy'n weddill o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 a gall gynnal arolygiadau arbennig dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.

Y tu hwnt i lywodraeth leol, yr Archwilydd Cyffredinol yw archwilydd allanol Llywodraeth Cymru a'r cyrff cyhoeddus a noddir ganddi ac sy'n gysylltiedig â hi, Comisiwn y Senedd a chyrff y Gwasanaeth Iechyd Gwladol yng Nghymru.

Archwilio Cymru yw'r enw ymbarél ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru a Swyddfa Archwilio Cymru, sy'n endidau cyfreithiol ar wahân â'u swyddogaethau cyfreithiol eu hunain, fel y disgrifir uchod. Nid yw Archwilio Cymru yn endid cyfreithiol.

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg a Saesneg. Ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi. We welcome correspondence and telephone calls in Welsh and English. Corresponding in Welsh will not lead to delay.

Mae'r ddogfen hon hefyd ar gael yn Saesneg.